

ПРЫНЦЫПЫ ПАБУДОВЫ СЛАЙДАЎ І КАМПАЗІЦЫЯ ПРЭЗЕНТАЦЫІ

Важны аспект у прафесійнай падрыхтоўцы рэдактараў-тэхнолагаў – выпрацоўка навыкаў стварэння і рэдагавання прэзентацыі.

Задача артыкула – устанавіць асноўныя прынцыпы пабудовы слайдаў для прэзентацыі і акрэсліць яе кампазіцыю. Матэрыялам для аналізу паслужылі працы Е. Бальшакавай, Н. Баевай [1], А. Лебедзева [2], сайт Д. Кашканава, уласны выкладчыцкі вопыт па стварэнні і праверцы прэзентацый, падрыхтаваных студэнтамі факультэта ПіМ.

Слайды прэзентацыі павінны дэманстравацца паралельна дакладу. Важная адметнасць: **тэксты са слайдаў прэзентацыі не павінны зачытвацца!**

Вось як адносна сітуацыі, калі парушаецца ўказанае патрабаванне, выказаўся А. Лебедзеў: *«Прэзентацыя з паказам слайдаў ў 99 выпадках са 100 – маркотная, дакучлівае, нецікавае баўленне часу. Лектар – як правіла дрэнна падрыхтаваны малады бізнесмен, які збіваецца, запінаецца і экае – націскае на прабел, каб на экране з'явіўся новы слайд. Калі на слайдзе напісаны тэкст, то ўсе гледачы ў памяшканні паспяваюць яго прачытаць самі сабе хутчэй, чым лектар паспявае зрабіць гэта ўслых. Узнікае няёмкі і ніякаваты момант – усе ўжо ў курсе напісанага, але прэзентатар яшчэ толькі інтануе сюжэтную завязку. Праз падобны канфлікт глядзельнага і слыхавога ўспрымання пакутуюць усе, але ніхто не перарывае працэс, пакутуюць моўчкі»* [2].

Каб не трапіць у такую сітуацыю, неабходна памятаць пра пэўныя прынцыпы пабудовы слайдаў, якія істотна адрозніваюцца ад пабудовы вуснага і пісьмовага маўлення. Яны створаны з улікам дзвюх асаблівасцей і ўсведамленнем наступнага:

1) роля слайдаў прэзентацыі ў адносінах да вуснага паведамлення падпарадкавальная;

2) «зрокавыя аналізатары маюць найбольшыя рэзервы для атрымання інфармацыі. 90 % інфармацыі паступае ў мозг чалавека праз зрок. Даследаванні паказваюць, што з першага прад'яўлення інфармацыі на слых засвойваецца толькі 15 % яе, праз зрок – 25, а пры ўмове адначасовага ўздзеяння на слых і зрок – да 65 % інфармацыі.

Зрокавыя вобразы захоўваюцца ў памяці і служаць арыенцірам, па якім узнаўляецца з цягам часу асноўная частка вучэбнага матэрыялу»[3, с. 9]

Па-першае, на слайды прэзентацыі найперш трэба змяшчаць нятакставую інфармацыю – малюнкi, графікі, схемы, скрыншоты і іншыя выявы. Па-другое, тэкст на слайдах павінен быць кароткім, дакладным, выразным і лаканічным – такім, каб яго прачытанне было хуткім і не адцягвала ўвагу ад праслухоўвання дакладу.

Гэта значыць:

– недапушчальна размяшчаць на слайдах цалкам абзацы пісьмовага тэксту або суцэльна некалькі сказаў;

– варта драбіць тэкст на *спісы* (рубрыкі, пералікі) і *падспісы* (падрубрыкі), якія тэзісна адлюстроўваюць асноўныя думкі даклада або тлумачаць іх – такое напauненне слайда робіць яго добра аглядным і чытэльным;

– можна афармляць тэкст у 2–3 слупкі або 2–4 блокі – гэта дадасць кантрасту на слайдзе і прыцягне ўвагу аўдыторыі.

Рэкамендацыі.

1. Элементамі спісаў (пералічэнняў) трэба рабіць не поўныя фразы, а словазлучэнні, якія называюць абмеркаваныя ідэі і прадметы.

2. Цэлыя сказы дарэчныя ў тых выпадках, калі яны мэтазгодныя і важныя (напрыклад, цытаты, мэта навуковай працы). Па магчымасці цэлыя сказы трэба скарачаць да мінімальнага аб'ёму.

3. Колькасць элементаў спісу (пералічэння) павінна быць невялікай. У ідэале колькасць павінна адпавядаць так званаму ліку Мілера («закон Мілера»). Сутнасць закона ў тым, што кароткачасовая чалавечая памяць, як правіла, не можа запомніць і паўтарыць больш за 7 ± 2 элементаў. Гэта даказана псіхалагічнымі доследамі.

Памятаць! Кожнаму аб'екту на слайдзе патрэбна асабістая прастора (паветра).

4. Спецыялісты прапануюць выдзяляць лікі, галоўныя паняцці ў тэксце памерам і колерам, не карыстацца курсівам і падкрэсліваннем, бо гэта «візуальныя перашкоды для ўспрыняцця інфармацыі».

Прыклад няўдалага слайда паказаны на рыс. 1, удалага – на рыс. 2. Аднак і ў першым, і ў другім выпадку варта было зрабіць большыя водступы ад краю – палі.

Па-трэцяе, усе важныя элементы слайда павінны быць добра бачныя нават людзям з дрэнным зрокам. Г. зн.:

– выкарыстаны шрыфт тэксту павінен быць буйным (але не трэба ўвесць тэкст набіраць толькі вялікімі літарамі – чытаецца ён цяжка);

– трэба адмаўляцца ад дробных знакаў на малюнках, схемах, графіках, дыяграмах, іншых выявах.

МЭТА ЛЮБОЙ ПРЕЗЕНТАЦЫИ - данесці да аўдыторыі поўнаватрасную інфармацыю пра аб'ект ці прадмет паведамлення (паказу) у зручнай форме.

АСНОЎНЫЯ ПЕРАВАГІ перад публічным выступленнем без слайдаў:

1) магчымасць хутка і эфектыўна распаўсюдзіць вялікія аб'ёмы інфармацыі;

2) складаную навуковую інфармацыю прадставіць наглядна, жыва, з дапамогай візуальных сродкаў і тым самым аблегчыць яе ўспрыманне.

Рысунак 1 – Прыклад няўдалага слайда з тэкстам

МЭТА ПРЕЗЕНТАЦЫИ	АСНОЎНЫЯ ПЕРАВАГІ
–інфармаванне аўдыторыі ў зручнай форме	– хуткасць і эфектыўнасць, вялікія аб'ёмы інфармацыі; – нагляднасць, візуалізацыя лепшае ўспрыманне

Рысунак 2 – Прыклад слайда з тэкстам

Па-чацвёртае, паколькі слайд – асноўная структурная адзінка прэзентацыі, уся сэнсавая інфармацыя выступлення павінна быць раўнамерна размеркаваная па слайдах.

Рэкамендаваная колькасць слайдаў можа быць наступнай:

– выступленне займае да 20 мінут, аптымальная колькасць слайдаў – да 20 (1 слайд на 1 мінуту);

– выступленне больш за 20 мінут (напрыклад лекцыя), то колькасць слайдаў разлічваецца па схеме – 1 слайд на 2 мінуты выступу.

Па-пятаяе, анімацыю і гукавыя эфекты, якія часта прымяняюцца ў прэзентацыі прадуктаў і тавараў, у прэзентацыях навуковых работ варта выкарыстоўваць вельмі абмежавана. Гэта абумоўлена тым, што ўстаноўлены імі (анімацыяй, эфектамі) тэмпы можа быць нязручным для слухачоў. У цэлым жа, для навуковых прэзентацый анімацыя і гук – лішнія элементы, калі толькі навуковая праца не звязана з дэманстрацыяй гукаў жывой прыроды і чалавека.

Прэзентацыя звычайна ўключае наступныя слайды.

Табліца

№ слайда	Змест слайда
1.	Тытульны слайд з назвай даклада і яго аўтарам. Тут можа быць размешчаная дадатковая інфармацыя пра аўтара: месца працы або вучобы, электронны адрас, імя, пасада, званне навуковага кіраўніка.
2.	Змест (план) даклада. Слайд павінен утрымліваць асноўныя пункты даклада ў адпаведнасці з логікай выкладу. Не варта рабіць план падрабязным, адлюстроўваць усе пункты – гэта пагаршае яго ўспрыняцце.
3–...	Слайды, якія адлюстроўваюць змест даклада. Тут можна прымяніць прыём для паказу падрабязнага плана. Перад пачаткам асвятлення буйнога пункта плана, можна ўставіць слайд з назвай гэтага пункта і падпунктамі, якія ў яго ўключаны.
<i>заклучны</i>	Слайд з вывадамі па дакладу. Залежыць ад тыпу даклада. У прэзентацыях абароны кваліфікацыйных работ такі слайд уключае пералік асноўных вынікаў зробленага ў адпаведнасці з пастаўленымі задачамі. Іншымі словамі – гэта сціслы адказ на пытанні, сфармуляваныя ў кожнай задачы.
<i>апошні</i>	Слайд, на якім змяшчаецца падзяка за праяўленую ўвагу.

У агульным плане кампазіцыя – гэта пабудова, узаемнае размяшчэнне і суаднесенасць частак прэзентацыі.

ЛІТАРАТУРА

1. Большакова, Е. И., Баева, Н. В. Написание и оформление учебно-научных текстов (курсовых, выпускных, дипломных работ). Составление презентаций : учебно-методическое пособие. М.: Издательский отдел факультета ВМиК МГУ имени М. В. Ломоносова; МАКС Пресс, 2012. 64 с.

2. Лебедев, А. Бессмысленная презентация [Электронный ресурс]. URL: www.artlebedev.ru/kovodstvo/sections (дата обращения: 25.01.2023).

3. Бялоўскі, Г. Р. Тэхнічныя сродкі навучання і методыка іх прымянення : вучэб. Дапам. Мінск: Універсітэцкае, 1997. 237 с.